

Сідаш Наталія Сергіївна – старший викладач кафедри загальних хімічних дисциплін Інституту хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Рубіжне, Україна). E-mail: natalia-sidash@rambler.ru

Sidash Natalia Serhiyvna – Senior Lecturer at the Department of General Chemical Sciences, Institute of Chemical Technologies of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Rubizhne, Ukraine). E-mail: natalia-sidash@rambler.ru

УДК 378

СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ДЛЯ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ В АВСТРАЛІЇ

А. Є. Скирда

Стаття присвячена проблемам, які пов'язані з навчальними планами і програмами для обдарованої молоді. Вона акцентує увагу на важливості відповідним чином диференціювати навчальний план, програми, інструкції, матеріали та процедуру оцінки. Диференціювання обговорюється в контексті забезпечення можливості прискорення навчання та угруповання, як основної політики щодо положення про програми для обдарованих студентів, в рамках яких пропонується базовий навчальний план, який може бути просунутим, поглибленим, комплексним, творчим або складним. Стаття вивчає ідею про створення оптимального узгодження між учнем і системою вибору навчального курсу. Вона описує передові ресурси, включно технології, які вживаються в освіті обдарованих студентів. Зокрема, стаття окреслює навчальні прийоми на основі запиту, особливо прийоми для проблемного навчання та навчання на основі питань. Стаття закінчується акцентом на необхідності підвищення якості навчання обдарованої молоді і спільної роботи батьків і школи в просуванні розвитку талантів. Це є практикою прискорення навчання в поєднанні з використанням різноманітних варіантів і можливостей сучасних технологій. Навчальні заклади повинні забезпечити практику диференціювання в усіх предметних областях, як на елементарному, так і вищому рівні. Така практика вимагає формування диференційованих одиниць навчального курсу, диференційованого навчального плану, освітньої диференціації і використання відповідних методів оцінки.

Ключові слова: обдарований, талановитий, диференціація, навчальний план, навчальна програма, потенціал, прискорення, угруповання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В наш час, коли приділяється багато уваги до освіти студентів, одна категорія студентів потребує особливої уваги. Це обдарована і талановита молодь, чії освітні потреби вимагають спеціальних підходів і програм. Тому, кожен навчальний заклад повинен мати основні положення про забезпечення освіти обдарованих студентів з метою розвитку цих студентів в областях навчання, в яких студенти виявляють високий потенціал. Більшість навчальних закладів Австралії виявляють намір навчати кожного студента згідно його рівня або потенціалу, але, як правило, обдаровані студенти нудяться у класах, де їх навчальний рівень перевищує рівень їх однолітків.

Таким чином, існує реальна необхідність розгляду потреб цієї категорії студентів, незалежно від їх віку або курсу навчання, а також загальної програми та організаційних підходів, які використовуються у навчанні обдарованих студентів. Існує велика різноманітність способів, які викладачі можуть використати в процесі розвитку талантів просунутих студентів.

Для того щоб навчальні заклади почали ефективно реагувати на специфічні потреби обдарованих студентів, певні аспекти розвитку талантів повинні бути найбільш важливими. Наприклад, це практика прискорення навчання в поєднанні з використанням різноманітних варіантів і можливостей сучасних технологій. Навчальні заклади повинні забезпечити практику диференціювання в усіх предметних областях, як на елементарному так і вищому рівнях. Така практика вимагає формування диференційованих одиниць навчального курсу, диференційованого навчального плану, освітньої диференціації і використання відповідних методів оцінки. Ключова підтримка цих аспектів є запорукою якості навчання, де вміння і здатність педагогів оптимально підходять для учнів. Навчальні заклади повинні також визнати, що обдаровані студенти мають потребу в навчанні за межами того, що вони можуть надати. Таким чином, навчальні заклади повинні сприяти доступу до розширених можливостей у навчанні для найбільш обдарованих студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовані роботи з проблеми обдарованості молоді почали з'являтися ще вік тому, але інтерес до досліджуваного явища значно зріс у другій половині двадцятого століття, особливо в 80-х – 90-х. Зрозуміти сутність обдарованості та її

природи намагались Дж. Гілфорд, П. Торренс, Г. Айзенк, Х. Гарднер, Дж. Рензуллі, С. Тейлор, К. Хеллер, М. Группета і інші.

В Україні деякі аспекти проблеми підтримки обдарованих розглянуті в роботах таких дослідників виявлення здібностей, як В. М. Алфімов, О. А. Бочарова, Л. В. Кокоріна та ін., виявлення талановитих дітей, а саме М. М. Кабанець, Л. С. Левченко, О. Л. Музики, В. О. Моляко, О. І. Кульчицької та ін.

Виділення невіршених аспектів проблеми. Поняття «обдарованість» (висока здатність, обдарованість і талант вживаються як синоніми) відноситься до індивідуального потенціалу для високих або видатних досягнень у одній або декількох областях здатності. Вимогами, що висуваються до розробки індивідуального потенціалу, є особиста відданість і мотивація та сприятливе соціальне середовище. Диференційований навчальний план та його диференціація є необхідною умовою для реалізації рівних можливостей кожного студента. Це може бути реалізовано тільки за наявності гнучкої організації школи, різноманітності методів навчання та змістовності предмета. За цих умов обдаровані діти та студенти зможуть розвиватися відповідно їх розвитку та освітніх потреб.

Цілі статті. Вкрай важливо виділити основні стратегії диференціації навчальних планів і програм для обдарованих студентів Австралії, оскільки ці стратегії можуть бути реалізовані в Україні з метою виявлення талановитих студентів та надання їм належної педагогічної підтримки з боку держави та уряду. З точки зору вступу України до всесвітнього освітнього простору обмін такою інформацією буде тільки сприяти ефективному процесу об'єднання. Ціллю статті є ознайомлення зі стратегіями і аспектами диференціації навчальних планів і програм, які нещодавно були прийняті в новій державній політиці Австралії в галузі освіти обдарованих дітей та молоді.

Основна частина. Обдаровані студенти вимагають навчального середовища, де вчителі можуть допомогти їм стати незалежними, творчими та інноваційними мислителями. Для досягнення цих цілей необхідні певні стратегії щодо навчальних планів і програм. Навчальна програма для обдарованої молоді повинна містити індивідуальний план, який має в собі відповідні форми прискорення, стиснення, угруповання або збагачення.

Прискорене навчання. Однією з неодмінних ініціатив щодо спеціалізованих навчальних програм для обдарованих студентів є введення прискореного навчання. Прискорення навчання передбачає, що різні

студенти одного і того ж віку можуть знаходитись на різних рівнях навчання в різних областях знань, що обумовлює необхідність діагностики рівня навчання і призначення навчання за навчальним планом дисципліни за трохи вищим рівнем. Публікація уряду Австралії «В'язні часу» (Національна Комісія у справах освіти з часу і навчання, 1994) задокументувала важливість визнати час, як найважливішу складову в процесі навчання, посилаючись на розуміння того, що студенти мають відмінності у темпах навчання у різних предметних областях, різних видах матеріалу та на різних етапах свого розвитку. Тому, формування ефективного навчального плану та інструкцій до нього має вирішальне значення. Однак, гнучкість у навчанні студентів з особливими потребами, зокрема обдарованих студентів, виявляється одним з найбільш складних завдань для державних шкіл. Різні складові такого виду навчання повинні бути розглянуті в рамках політики щодо освіти обдарованих на рівні кожного округу в Австралії. Однією з таких складових є дозвіл студентам починати навчання і закінчувати його раніше на різних етапах навчання. Багато обдарованих дітей академічно готові почати навчання раніше традиційно встановленого віка, інші починають розвиватись набагато швидше, ніж їх ровесники, коли вони знаходяться в шкільному середовищі. Дозвіл рано починати навчання у середній школі усуває існуючу модель середньої школи, яка так широко поширена в багатьох контекстах по всій країні. Зокрема, дозвіл рано почати навчання у коледжі можуть отримати студенти, які вже є академічно досвідченими в предметі за програмою старших класів. Однією з переваг політики нових стандартів є чинне документування майстерності на кожному рівні в кожній галузі освіти, таким чином, щоб надати можливість студентам, які готові рухатися вперед швидше, робити це без перешкод.

Прискорення змісту. Іншим показником гнучкості навчального плану є прискорення на основі змісту на всіх рівнях освіти та в усіх предметних областях. Протягом останніх 20 років, школи стали більш відкриті для ідей з прискорення навчання з математики, але не для інших предметів. Для обдарованих учнів з надзвичайними здібностями в словесних, наукових і художніх областях, активізація навчання і розвитку за їх природною швидкістю має вирішальне значення. Мало того, що існує обмеження за тематичними областями, які можуть розглядатися, як ті що можуть вивчатись за прискореною програмою, також існує розповсюджена думка, що курс повинен бути обмежений 6 місяцями або роком, щоб зменшити кількість студентів, або взагалі запобігти їм раніше закінчувати навчання ніж іншим студентам їх віку. Обидві ці практики є помилковими,

отже 80 років досліджень показують позитивні результати політики надання можливостей до прискореного та просунутого навчання, мотивації та додаткових програм. Найвні прийнятні форми прискорення на рівні старших класів школи включають Програму вступу до коледжу та Програму міжнародного бакалаврату. Обидві ініціативи дають студентам можливість здійснювати навчання за рівнем коледжу в той час, коли вони ще навчаються в старших класах і винагородити їх старанність вступом до коледжу, або зарахуванням їх навчання у старших класах. Така модель повинна бути доступною для студентів на всіх етапах розвитку, таким чином, щоб навчання за просунутим рівнем надавало кредит для наступного рівня освіти.

Прискорення за роком навчання. Інший підхід до прискорення для студентів який висуваються в усіх областях навчального плану є прискорення за роком навчання. Така практика може вживатись за допомогою політики раннього вступу до школи, але повинна бути розширеною. З огляду на необхідність переходити на старший рівень навчання, студентам повинні дозволяти проскочити рік або декілька років навчання. Для студентів, які показують більш високий рівень досягнень в усіх областях навчального плану, (1 або 2 роки) прискорення за роком навчання може бути гарним рішенням. Така практика може допомагати боротися з нудьгою та розчаруванням у школах серед кращих учнів.

Опції телекомунікацій. Остаточний шлях для прискорення повинен бути зроблений у сфері телекомунікацій. Просунуті курси тепер є технологічно можливими у способах, які були неможливими десять років тому. Шкільна політика повинна відображати ці нові альтернативи до викладання і навчання, особливо для просунутих студентів, які можуть істотно скористатись ними. Кілька університетів пропонують онлайн курси, пристосовані до молодших учнів, наприклад, Програма Стенфордської освіти для обдарованої молоді (комп'ютерна програма з математики). Інші університети, такі як Бол Стейт університет надають розширені курси для сільських шкіл через їх телекомунікаційний зв'язок. Університети, які займаються пошуком талановитих, такі як Північно-Західний університет, університет Джона Хопкінса, і Дьюк університет, надають онлайн можливості навчання для студентів по всій країні.

Гнучке угруповання. З огляду на позитивне використання різних угрупувальних моделей з обдарованими студентами, дуже важливо, щоб шкільні округи брали активну участь у програмах розвитку. Діапазон можливих альтернатив включає гнучке угруповання в середині класу і диференційовані можливості для спеціального класу чи школи і незалежні

угруповання. Недавнє дослідження свідчить, що методи диференціації в звичайних класах не були поліпшені протягом 10 років, навіть з цілеспрямованим професійним розвитком в цій галузі. Таким чином, відповідне угруповання є необхідним для стимулювання використання диференціації в більшій мірі.

У класі угруповання за здатністю студентів, у вчителя є можливість вживати альтернативні способи щодо деяких аспектів навчання. Наприклад, диференційні паперові завдання по групах надають студентам старших курсів можливість проявити більш широкий та глибинний потенціал у їх роботі. Група, яка займається диференційним читанням, може мати той самий ефект.

Спеціальне угруповання у класі є одним з основних способів вживання диференційованого навчального плану. Дослідження показали, що в гетерогенному класі 84% часу витрачається на діяльність зі всім класом, в той самий час приділяється дуже мало уваги диференціації діяльності обдарованих студентів. Крім того, у рамках спеціальних класів можна застосувати належну практику прискорення для окремих обдарованих студентів, та, в разі потреби, застосувати більш просунутий зміст. Дуже важливо, щоб політика угруповання була застосована до всіх предметів, коли розмір школи може дозволити таке угруповання. Студенти просунутого рівня в усіх областях потребують можливості взаємодіяти з іншими студентами на їх рівні і просуватись в навчанні зі швидкістю і темпами згідно з їхніми здібностями. Така ситуація зазвичай може відбуватись тільки в спеціалізованих групах. Угруповання для більш незалежних видів робіт також є важливою частиною політики угруповання на всіх рівнях. Студенти можуть вибрати один з варіантів, спрямованих на надання їм більш персоналізованої можливості для інтелектуального розвитку, будь то через добре розроблений самостійний проект, або через працю в професійній обстановці, або через оптимальне співвідношення у рівні розвитку з дорослим в області знань, в якій студент є зацікавленим. Кожен з цих механізмів спеціалізованого підходу закликає школи прийняти політику, що дозволяє індивідуальну взаємодію з спільною, а також більш індивідуалізоване використання навчального часу.

Диференційований навчальний план. Диференціація для обдарованих студентів взаємопов'язана з важливістю диференціації навчального плану, програм та тривалості курсу навчання. Диференційований навчальний план повинен бути адаптованим до спеціалізованих потреб груп обдарованих студентів або окремих студентів, а також надає можливість для студентів навчатись за програмою, яка

відрізняється від типової, а для викладачів максимально оптимізувати процес навчання. Розробка навчальних програм є одним з основних компонентів диференційованого навчального плану для обдарованих студентів, тому що він окреслює основні риси навчальної програми. Навчальна програма для обдарованих студентів пов'язує загальні принципи навчального плану до особливостей предмета викладання та характеристик обдарованих студентів та їх освітніх потреб. Добре розроблена навчальна програма для обдарованих студентів повинна визначити її відповідні цілі і результати. Вона повинна зосередитись на активності, яка забезпечує глибину і складність матеріалу за темпом, який потребує обдарований студент та контент матеріалу, який відповідає швидкості просування. Навчальний план для обдарованих студентів також має бути розроблений з увагою на потреби студентів, які можуть думати і працювати на поглибленому рівні, а також є здатними до абстрактної концептуалізації.

Диференційовані ресурси навчального плану. Диференційовані ресурси навчального плану повинні також враховувати необхідність ретельного підбору матеріалів для використання в класах для задоволення освітніх потреб обдарованих і перспективних студентів. Ці матеріали повинні виходити за рамки одного ресурсу, надавати розширену інформацію, бути цікавими та мати складні ідеї, знання та забезпечувати концептуальну глибину, що дозволить студентам робити міждисциплінарні поєднання. Високо якісні технологічні ресурси повинні бути використані в якості важливої частини інтегрованого навчання. Навчальні заклади повинні призначати комітети, які є відповідними за вибір матеріалів для кожної предметної області, приймаючи до уваги принципи диференціації і зразкового змісту.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Всі вище зазначені аспекти диференціювання мають вирішальне значення для розвитку таланту, але рідко це може бути досягнуто силами тільки школи. Потрібно активне партнерство з сім'ями, для того щоб студенти отримали необхідні можливості на потрібному ступені інтенсивності. У цьому процесі немає жодних абсолютних правил, оскільки він є досить індивідуалізованим і залежить від області таланту, рівня здібностей студентів та їх інтересів, а також стадії розвитку самого таланту. Процес розвитку талантів є дуже вразливим, і може застопоритись, перерватись або закінчитись на ключових етапах життя. Наше суспільство не може дозволити собі знехтувати своїми найбільш здібними студентами або їх потенціальним внеском.

Література

1. Archambault F., Westberg K., Brown S., Hallmark B., Zhang W., & Emmons C. (1993). Classroom practices used with gifted third and fourth grade students. *Journal for the Education of the Gifted*, 16(2), 13-28.
2. Braggett E. J., & Moltzen R. I. (2000). Programs and practices for identifying and nurturing giftedness and talent in Australia and New Zealand. In K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Rassow & R. F. Subotnik (Eds.), *International Handbook of Giftedness and Talent* (2nd ed.). Oxford: Elsevier Science.
3. Clinkerbeard P. R. & Kolloff P. B. (2001). Ten suggestions for including gifted education in pre-service teacher education. *The Teacher Educator*. 36(3), 214-218.
4. Collins J. (2001) *The Education of Gifted and Talented Children*. Senate Employment, Workplace Relations, Small Business and Education References Committee. Canberra, AGP
5. Gross M. (2004). *Exceptionally gifted children*. London & New York: Routledge.
6. Taylor T. & Milton M. (2006) *Preparation for teaching gifted students: An investigation into university courses in Australia*. *Australian Journal of Gifted Education*, 15(1), 15-22.
7. Van Tassel-Baska J. (2005) *Gifted programs and services: What are the non-negotiables? Theory into Practice*, 44(2), 90-97.
8. Westberg K., Archambault F., Dobyns S., & Salvin T. (1993). The classroom practices observation study. *Journal for the Education of the Gifted* 16(2), 29-56.

СПЕЦИФИКА УЧЕБНЫХ ПЛАНОВ И ПРОГРАММ ДЛЯ ОДАРЕННОЙ МОЛОДЕЖИ В АВСТРАЛИИ

А. Е. Скирда

Статья посвящена проблемам, которые связаны с учебными планами и программами для одаренной молодежи. Она акцентирует внимание на важности соответствующим образом дифференцировать учебный план, программы, инструкции, материалы и процедуру оценки. Дифференциация обсуждается в контексте обеспечения возможности ускорения обучения и занятий в группах, как основная политика положения о программах для одаренных студентов, в рамках которых предлагается базовый учебный план, который может быть продвинутым, углубленным, комплексным, творческим или сложным. Статья изучает идею о создании оптимального соответствия между способностями студента и системой выбора учебного курса. Она описывает передовые ресурсы, включая технологии, применяющиеся в образовании одаренных студентов. Статья заканчивается акцентом на необходимости повышения качества обучения одаренной молодежи и совместной работы родителей и школы в продвижении развития талантов. Учебные заведения должны обеспечить практику дифференциации во всех предметных областях, как на элементарном, так и высшем уровне. Такая практика требует формирования дифференцированных единиц учебного курса, дифференцированного учебного

плана, образовательной дифференциации и использования соответствующих методов оценки.

Ключевые слова: одаренный, талантливый, дифференциация, учебный план, учебная программа, потенциал, ускорение, группирование.

SPECIFICS OF CURRICULAR AND PROGRAMS FOR GIFTED YOUTH IN AUSTRALIA

A. Y. Skyrda

The article deals with the problems related to the curriculum and programs for gifted youth. It emphasizes the importance of appropriately differentiated curriculum, programs, guidelines, materials and process evaluation. Differentiation is discussed in the context of opportunities and acceleration learning groups as a major policy for gifted student. A basic curriculum can be offered, which is an advanced, in-depth, comprehensive, creative or complex one. There is a variety of ways that teachers can use in the development of advanced talents of students. Harmonization of standards content is also offered as a way to promote the combination of the general reform of the curriculum. The article examines the idea of an optimal coordination between students and the system of course selection. It describes the advanced resources, including technologies for education of gifted students. In particular, the article outlines the educational methods, especially the techniques for problem-based learning and teaching through questions. The article ends with an emphasis on the need to improve the quality of students' tuition and cooperation of parents and schools in promoting the development of talent.

Keywords: Gifted, talented, differentiation, curriculum, program, potential, acceleration, grouping.

Скирда Алла Євгенівна – старший викладач кафедри мовної підготовки, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ Донецької області, Україна). E-mail: alla.skyrda@ukr.net.

Skyrda Alla Yevgenivna – Senior Lecturer at Language Training Department, Donetsk National Technical University (Pokrovsk, Donetsk region, Ukraine). E-mail: alla.skyrda@ukr.net